

UNIVERSITATEA BABEȘ–BOLYAI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE HUNGAROLOGIE
DEPARTAMENTUL DE ETNOGRAFIE ȘI ANTROPOLOGIE MAGHIARĂ

ABSTRACT

**Mitul medicului de circumscripție: Istorii scrise și povestite ale
absolvenților universității de medicină din Târgu Mureș
(1948–1989)**

Conducător științific:
prof. dr. Keszeg Vilmos

Doctorand:
Tatai Orsolya

Cluj Napoca

2025

Cuprins

1. Introducere	6
1.1 Structura tezei.....	10
2. Cercetări similare, concepte aplicate	13
3. Explorarea istoriilor de viață. Metoda aplicată și istoria cercetării	29
3.1 Situația învățământului medical din Târgu Mureș (1948) până în zilele noastre	39
4. Retrospectivă.....	45
4.1 Facultatea de Medicină a Universității de Științe „Franz Joseph”	45
4.2 Facultățile de Medicină ale celor două universități clujene (1872–1940)	46
4.3 Atelierele științifice maghiare între 1919–1940. Rolul Societății Muzeului Ardelean în formarea medicilor maghiari	52
4.4 Facultatea de Medicină între anii 1940–1945	53
4.5 Înființarea facultății din Târgu Mureș	55
4.6 Introducerea învățământului bilingv în anul 1962	58
4.7 Repartizarea dirijată	62
4.8 UMF Târgu Mureș în perioada tranziției politice	66
5. Surse.....	72
5.1 Memoria mormintelor medicilor – Prezentarea unui tip de sursă.....	73
5.1.1 Despre editor.....	73
5.1.2 Despre album	74
5.2 Volumele comemorative ale absolvenților de la IMF/UMF ca surse	77
5.2.1 Promoția din 1951.....	81
5.2.1.1 Despre editori.....	81
5.2.1.2 Despre volum.....	81

5.2.1.3	<i>Despre promoție</i>	82
5.2.2	Promoția din 1958.....	85
5.2.2.1	<i>Despre editor</i>	86
5.2.2.2	<i>Despre volum</i>	87
5.2.2.3	<i>Despre promoție</i>	87
5.2.3	Promoția din 1959.....	89
5.2.3.1	<i>Despre editor</i>	89
5.2.3.2	<i>Despre volum</i>	89
5.2.3.3	<i>Despre promoție</i>	91
5.2.4	Promoția din 1960.....	93
5.2.4.1	<i>Despre editor</i>	93
5.2.4.2	<i>Despre volum</i>	93
5.2.4.3	<i>Despre promoție</i>	94
5.2.5	Promoția din 1961.....	94
5.2.5.1	<i>Despre editor</i>	94
5.2.5.2	<i>Despre volum</i>	95
5.2.5.3	<i>Despre promoție</i>	96
5.2.6	Promoția din 1963.....	98
5.2.6.1	<i>Despre editor</i>	98
5.2.6.2	<i>Despre volum</i>	100
5.2.6.3	<i>Despre promoție</i>	103
5.2.7	Promoția din 1967.....	105
5.2.7.1	<i>Despre editor</i>	105
5.2.7.2	<i>Despre volum</i>	106
5.2.7.3	<i>Despre promoție</i>	107

5.3	Concluzii	108
5.3.1	Punctele de cotitură istorice ale promoțiilor universității de medicină.....	117
5.4	Mitul „micului medic”. Prin povestea unei doctorițe.....	119
5.5	Povestea persecuției	122
5.6	Despre medicii din Transilvania în presă. Portrete de medici și UMF-ul.....	125
5.6.1	În presa locală	126
5.6.2	Concluzii	127
5.7	Surse de arhivă: Formarea medicală la IMF Târgu Mureș între 1956 și 1964..	130
5.7.1	Sistemul din perspectiva medicului de circumscripție.....	135
5.8	Povești de viață individuale	145
5.8.1	G.I	145
5.8.1.1	<i>Alegerea carierei</i>	145
5.8.1.2	<i>Anii universitari</i>	146
5.8.1.3	<i>Cartografierea incertitudinii biografice</i>	148
5.8.2	Péter Mihály Heinrich.....	150
5.8.2.1	<i>Rolul medicului de circumscripție</i>	151
5.8.2.2	<i>Activitate de partid</i>	152
5.8.2.3	<i>Activitatea profesională; recunoașteri</i>	154
5.8.2.4	<i>Martie 1990</i>	156
5.8.2.5	<i>„Autobiografia nelegată” a lui Péter Mihály Heinrich</i>	158
5.8.3	Kovalszki Péter	161
5.8.3.1	<i>Alegerea unei traiectorii de viață prin migrație.</i>	163
5.8.3.2	<i>Integrare, adaptare</i>	165
5.8.3.3	<i>Activitate culturală și de organizare comunitară</i>	166
5.8.4	Bérczes Judit	168

5.8.4.1	<i>Copilăria</i>	168
5.8.4.2	<i>„...ne-am refugiat în război... ”</i>	169
5.8.4.3	<i>„Am început să fiu atent(ă) la mersul lumii... ”</i>	169
5.8.4.4	<i>Amintiri din activitatea de medic de circumscripție</i>	169
5.8.4.5	<i>Specializarea</i>	170
5.8.4.6	<i>Se preocupă de problema îmbătrânirii</i>	171
5.8.4.7	<i>Boala ca punct de cotitură – adaptare personală și auto-reflexie</i>	172
5.8.5	<i>Gálfy Zsuzsánna</i>	175
5.8.5.1	<i>Avantajele și dezavantajele practicii medicale în mediul rural</i>	178
5.8.5.2	<i>Sistemul de asigurări de sănătate și sarcinile administrative</i>	179
5.8.5.3	<i>Pierderea valorii profesiei și a educației</i>	179
5.8.5.4	<i>Relația cu comunitatea și inițiativele culturale</i>	180
5.8.5.5	<i>Probleme sistemice și experiențe internaționale</i>	180
5.8.5.6	<i>Identitate profesională și perspectivă asupra viitorului</i>	180
5.8.6	<i>Ferencz László</i>	181
5.8.6.1	<i>Amintiri din activitatea de medic de familie</i>	183
5.8.6.2	<i>Specializarea și traiectoria profesională ca medic clinician</i>	184
5.8.6.3	<i>Etosul didactic și schimbările din cadrul comunității universitare</i>	185
5.8.6.4	<i>Opera vieții și recunoașterea profesională</i>	186
6.	Concluzii și teze	187
6.1	<i>Mitul medicului de circumscripție</i>	187
6.2	<i>Traietorii profesionale medicale</i>	188
6.3	<i>Noua clasă de intelectuali?</i>	190
6.4	<i>Organizarea în narațiuni.</i>	193
6.5	<i>Strategii de amintire, comunități ale amintirii</i>	195

6.6	Căutarea vizibilității	196
7.	Bibliografie	198
8.	Glosar de termeni.....	212

1. Scopul cercetării și justificarea alegerii temei

În teza mea de doctorat, am adunat și interpretat povești legate de învățământul medical din Târgu Mureș. Cercetarea se concentrează pe analiza memoriei individuale și a istoriilor de viață, acordând o atenție deosebită caracterului social și constructiv al actului de rememorare. Scopul meu a fost să explorez acele mecanisme istorice, sociale și ale memoriei care au influențat formarea rolurilor și identităților medicale în perioada socialismului din România.

Titlul lucrării, „Mitul medicului de circumscripție”, face trimitere la o construcție culturală și memorială care îl înconjoară pe actorul-cheie al asistenței medicale rurale. Având în vedere că tema centrală a disertației este medicul de circumscripție, am considerat esențială o cunoaștere profundă a acestui rol profesional. Am considerat important să analizez când a apărut denumirea de „medic de circumscripție”, în ce context istoric și social, precum și ce sarcini și responsabilități i-au fost atribuite în diferite epoci. Datorită importanței acestui aspect, în mai multe capitole ale lucrării revin la o prezentare detaliată a acestui rol.

O mare parte a tezei este structurată în jurul problemelor legate de formarea medicală din Târgu Mureș, motiv pentru care încep lucrarea cu o prezentare detaliată a contextului istoric, care servește drept fundament pentru înțelegerea mitului ce joacă un rol esențial în conturarea identității medicale. Deoarece miturile contribuie la definirea de sine a unei comunități, istoria universității este, de asemenea, importantă în acest sens.

Istoria universității din Târgu Mureș este un exemplu reprezentativ pentru situația învățământului minoritar, aspect pe care l-am subliniat în mod constant în lucrare. Am încercat să prezint evenimentele cu rigoare istorică, însă interpretarea lor s-a realizat dintr-o perspectivă antropologică. Am urmărit să ofer o imagine de epocă, dar și un „diagnostic” al formării medicale din Târgu Mureș, explorând totodată și condițiile în care au pornit pe drumul profesional medicii formați aici.

În august 1945 s-a luat o decizie cu privire la structura facultăților și catedrelor universității maghiare. Pe 3 august, un decret ministerial a anunțat că clădirile școlii de cadeți din Târgu Mureș vor fi transferate Facultății de Medicină, care a fost preluată oficial pe 16 septembrie. Formarea facultății de medicină este esențială pentru tema abordată, dar joacă un rol important și în istoria universității maghiare autonome. Obținerea autonomiei învățământului medical din Târgu Mureș în anul 1948 a fost posibilă prin desprinderea acestuia din cadrul Universității Bolyai. Din acel an, instituția a funcționat ca o unitate de învățământ superior de

sine stătătoare, cu predare în limba maghiară. De aceea, am indicat acest an ca punct de plecare în titlul tezei. Astfel, anul 1948 marchează începutul nu doar într-un sens administrativ, ci și într-un sens simbolic al istoriei învățământului medical din Târgu Mureș.

2. Cadru teoretic și metodologie

Baza de surse a acestei teze este alcătuită din interviuri de istorie a vieții, volume comemorative ale promoțiilor, monumente funerare, volume memoriale, colecții de interviuri și surse de arhivă.

În cercetarea mea, analizez formarea identității medicului de circumscripție, cu un accent deosebit pe modul în care această identitate se conturează în poveștile de viață relatate oral și în cele scrise. Punctul de plecare al lucrării l-au constituit interviurile de viață, structurate conform metodei interviului narativ. Am aplicat metoda analizei de conținut, precum și modelul analitic elaborat de David G. Mandelbaum, care vizează examinarea structurii morfologice a narațiunilor de viață. Acest model împarte viața individului în etape distincte, ale căror momente de cotitură apar ca repere esențiale.

În poveștile intervievaților, activitatea medicului de circumscripție apare aproape fără excepție ca un element central: condițiile de început în carieră, experiențele legate de repartizare, relația cu comunitățile rurale și contactul cotidian cu sistemul sanitar. De asemenea, în relatări ocupă un loc important anii de facultate, momentele devenirii ca medic, amintirile legate de profesori și colegii de an – experiențe care joacă un rol esențial în formarea timpurie a identității medicale.

Pe baza acestor povești a devenit clar că identitatea medicului de circumscripție nu poate fi înțeleasă în mod izolat, concentrându-ne doar asupra debutului profesional: este necesar să investigăm și cadrele culturale, instituționale și comunitare care apar în narațiunile devenirii profesionale. Această constatare m-a condus la includerea surselor scrise – în special autobiografii, volume de promoție, cărți memoriale – alături de interviuri. Aceste amintiri scrise nu doar confirmă ceea ce a fost spus oral, ci oferă și noi perspective pentru înțelegerea contextului istoric și social al rolului medicului de circumscripție.

În analiza textelor aplic atât metode cantitative (de cuantificare), cât și calitative (narative). Din punct de vedere cantitativ, realizez o sinteză structurată a motivelor și

experiențelor recurente (de exemplu: traiectorii profesionale, repartizări, migrație, schimbări de statut). Din punct de vedere calitativ, accentul cade pe modul de narațiune, tonul personal, punctele comune ale memoriei și formele de rememorare.

Stabilirea genului textelor joacă, de asemenea, un rol important: volumele comemorative nu sunt pur și simplu memorii sau autobiografii, ci reprezintă un gen aparte – cronica promoției – care combină trăsături ale autobiografiei, sociografiei, cronicii și documentului.

Teza adoptă o abordare interdisciplinară, bazându-se pe antropologia medicală, studiile asupra memoriei istorice, psihologia narativă, istoria socială și metodologia interviurilor de viață. Un accent deosebit este pus pe abordarea narativă, care permite analiza modului în care medicii își interpretează propriile povești de viață și vocația profesională.

3. Surse, corpusul de cercetare

Sursele utilizate în cadrul cercetării cuprind documente de tipuri variate, care permit o analiză profundă a reprezentărilor biografice ale identității medicale.

Sursele utilizate în cercetare pot fi împărțite în trei categorii principale:

1. Surse de istorie instituțională:

În cadrul cercetării desfășurate la Arhivele Naționale, Direcția Județeană Mureș, am analizat în detaliu rapoarte statistice și documente oficiale referitoare la structura și funcționarea instituției, concentrându-mă în special pe materialele aferente anilor universitari 1963 și 1964.

2. Texte biografice și autobiografice:

Un grup important de surse este alcătuit din texte privind carierele medicale, scrise de medici sau despre medici:

- albume fotografice documentând mormintele medicilor din cimitirele din Târgu Mureș
- 553 de texte autobiografice publicate în volume jubiliare, colective (scrise la 40 sau 50 de ani după absolvire)
- memorii (volume publicate individual)
- interviuri și reportaje apărute în presă (ulterior publicate și în volume)

3. Interviuri:

Deși apar în lucrare ca al treilea grup de surse, cele șase interviuri de viață realizate de mine constituie surse primare și joacă un rol central în întreaga teză. Aceste interviuri formează baza

empirică a cercetării și au un rol esențial în analiza narativă a identității medicale și a traiectoriilor profesionale.

Volumele comemorative, folosite ca surse nu doar oferă posibilitatea analizării unui eșantion extins, ci permit și o înțelegere mai profundă a condițiilor de muncă, a nivelului de respect social și a modului de utilizare a medicilor maghiari din România. Volumele promoțiilor funcționează ca niște colecții, oferindu-le cititorilor o privire de ansamblu asupra vieților, experiențelor și realizărilor atât ale medicilor „obișnuiți”, cât și ale celor de excepție, contribuind astfel la o înțelegere mai largă a universului medical.

4. Tezele lucrării

Scopul tezei a fost acela de a explora traiectoriile și experiențele medicilor care au absolvit Universitatea de Medicină din Târgu Mureș, în contextul sistemului sanitar al României socialiste, cu accent pe evoluția și semnificațiile multiple ale rolului medicului de circumscripție. Medicul de circumscripție – ca actor principal al sistemului de sănătate publică – a deținut nu doar o poziție profesională, ci și una socială și simbolică în epocă.

Mitul medicului de circumscripție este o construcție prezentă și perpetuată în narațiunile orale și scrise. Pe baza conținuturilor autobiografice analizate în teză, se conturează o structură narativă interpretabilă în trei niveluri principale:

1. Nivelul social. Medicul de circumscripție, ca „medic al poporului”, este simbolul apartenenței la comunitățile locale și al responsabilității față de acestea. Prin naveta între localități, vizitele la domiciliu, consultațiile în cabinete și legătura personală cu pacienții, medicul devine o figură vizibilă și respectată a țesutului comunitar. Mitul social subliniază că medicul este prezent acolo unde este nevoie de el – chiar dacă adesea sistemul îl trimitea în zone periferice. Această construcție mitologică este prezentă și în textele autobiografice ale medicilor, care relatează despre condițiile grele de trai, despre mediile de lucru necorespunzătoare și despre munca lor dedicată, uneori eroică.
2. Nivelul politic. Medicul de circumscripție a fost unul dintre motoarele principale ale sistemului de sănătate socialist. Semnificația sa este dublă: pe de o parte, el reprezintă accesul egal și modernizarea sistemului sanitar; pe de altă parte, este un profesionist-cetățean a cărui loialitate și disciplină administrativă erau atent monitorizate și perpetuate

de regim. În același timp, aparatul de partid a încercat constant cooptarea medicilor în rândurile membrilor de partid.

3. Nivelul biologic–al vârstei. Practica ca medic de circumscripție este, aproape fără excepție, legată de începutul carierei medicilor tineri. Repartizarea, provocările debutului profesional, adaptarea la un mediu necunoscut, suprasolicitarea și dorința de afirmare contribuie toate la transformarea perioadei de circumscripție într-un veritabil ritual de trecere. Mitul tinereții – cu imaginile forței fizice și psihice, flexibilității, vocației și idealismului – este strâns legat de acest rol.

Alăturând textele celor șase interviuri de istorie de viață, se conturează următoarea imagine: Péter Mihály documentează istoria universității, Ferencz László scrie studii de istorie locală, Bérczes Judit își consemnează trăirile și reflecțiile, aduce un omagiu generației sale și analizează problematica îmbătrânirii, Kovalszky Péter se ocupă de destinul diasporei, G.I. se retrage în plan secund și își comemorează soțul, iar Gálfy Zsuzsánna relatează istoria repartizării profesionale din propria perspectivă, prezentându-și biografia și totodată dezvăluind povestea medicului navetist.

Péter Mihály și Bérczes Judit au scris texte autobiografice; în interpretarea acestora se poate observa că afirmațiile făcute în scris sunt uneori nuanțate sau modificate în relatarea orală. Completările și precizările făcute în discursul oral oferă perspective noi pentru înțelegerea narațiunilor de viață.

Traietorii profesionale în medicină

Dintre cei șase intervievați, trei au urmat o carieră științifică, ceea ce le-a permis să evite practica prelungită ca medici de circumscripție. Unul dintre ei a emigrat, iar doi au ales profesia de medic de circumscripție. Aceste alegeri reflectă motivații și oportunități diferite, pe care le-am putut cunoaște în detaliu pe parcursul interviurilor.

Parcursurile lor profesionale ilustrează bine corelațiile dintre mobilitatea socială și istoria statutului profesional. Alegerea profesiei medicale a implicat diverse avantaje și provocări, în funcție de aspectele sistemului comunist cu care au trebuit să se confrunte.

Pe parcursul narațiunilor, experiențele generaționale se diferențiază, dar în același timp, traiectoriile de viață se intersectează în numeroase puncte: în reconcilierea rolurilor familiale cu cel profesional, în implicarea socială, precum și în cadrul oportunităților și limitărilor oferite de anumite perioade istorice.

Narațiunile aduc adesea mărturii despre adaptări negative, intervievații indicând modelele de viață pe care nu au dorit să le urmeze. Afirmațiile întărite în scris sunt uneori corectate sau nuanțate în discursul oral, dintr-o perspectivă nouă.

Poveștile de viață analizate oferă o perspectivă asupra dimensiunilor mai puțin cunoscute ale vieții medicilor: asupra modului lor de a vedea lumea și a strategiilor lor de adaptare. Deși narațiunile sunt adesea centrate în jurul carierei și includ evenimente din viața instituțională, naratorii exprimă opinii și despre evenimente care nu le-au schimbat fundamental viața, dar care, din simțul datoriei, sunt incluse în relatări. Schimbările petrecute în cadrul universității nu au reprezentat întotdeauna puncte de cotitură în viețile individuale, iar uneori momentele decisive ale istoriei instituției nu au coincis cu cele ale biografiilor personale.

Activitatea de medic de circumscripție apare constant în narațiunile intervievaților – ea a marcat începutul carierei, perioada tinereții și dorința de implicare. Unii dintre ei și-au căutat împlinirea profesională într-o altă specializare, în timp ce alții, prin muncă dedicată, și-au consolidat statutul social.

În aceste narațiuni regăsim reflecție de sine și critici la adresa regimului. Datorită modificărilor geopolitice, intervievații au trăit o serie de traume istorice, iar dificultățile de adaptare apar frecvent în poveștile lor. Cu o perspectivă istorică, am subliniat cum universitatea a devenit un spațiu al conflictelor interetnice și cum experiența condiției minoritare a devenit un element central al identităților medicale. Aceste fenomene sunt vizibile și în carierele cadrelor universitare.

Momentele definitorii ale acestor cariere medicale compun un fel de colaj istoric. Fragmentele nu se potrivesc întotdeauna perfect – unele se suprapun, altele rămân expuse. Din aceste detalii se conturează procesele interne – lucruri despre care știm puțin –, iar imaginea trăirii subiective leagă între ele faptele istorice.

Căutarea „portițelor” nu era doar o tehnică individuală de supraviețuire, ci și o expresie a diferitelor atitudini față de sistem. Pentru medici, oportunitățile informale care s-au dezvoltat alături de structurile oficiale le-au permis să evite repartizările nefavorabile, să aleagă locații în funcție de legăturile familiale sau comunitare, sau chiar să profite de avantajele oferite de contextul politic și social (de exemplu, prioritate în obținerea locuinței).

Rețelele verticale și orizontale funcționau în ambele direcții – adesea ca răspuns la constrângerile impuse de stat – forțând oamenii să recurgă la canale neoficiale pentru a-și asigura supraviețuirea cotidiană, fie în ceea ce privește locul de muncă, serviciile de bază de sănătate sau procurarea produselor alimentare de strictă necesitate. Toate acestea reflectă politica redistributivă a regimului.

O nouă clasă intelectuală?

„Odată cu accelerarea dezvoltării economice și tehnologice și cu evoluția diviziunii muncii, individul a avut tot mai multe oportunități să părăsească clasa socială în care s-a născut – uneori sub influența unor factori economici, alteori constrâns de circumstanțe politice.” (Kemény, 1992: 61)

Poveștile de viață ale medicilor analizate în această teză scot la lumină traseul dintre clasele sociale, procesul de integrare în lumea medicală și adaptarea la un nou mediu și stil de viață. Pentru mulți dintre acești medici, devenirea ca profesionist a reprezentat un autentic canal de mobilitate socială: tineri proveniți din familii țărănești sau muncitorești au pătruns în rândurile elitei intelectuale, dobândind o nouă identitate și un statut social respectat.

În România socialistă, exista o intenție politică clară de a deschide învățământul superior – inclusiv cel medical – către studenți proveniți din medii populare (muncitorești sau rurale). În numeroase cazuri, acest demers a oferit într-adevăr posibilități reale de ascensiune socială, deși deseori în cadrul unor constrângeri ideologice, compromisuri și cerințe de conformism.

În aceste relatări apare frecvent ideea că alegerea profesiei de medic răspundea atât așteptărilor familiale (promițând o ascensiune), cât și unor ambiții personale și unei dorințe autentice de a servi comunitatea. Din traiectoriile de viață se observă că acești medici nu doar au intrat într-o nouă clasă socială, ci – prin ancorarea lor științifică, socială și culturală – au participat activ la formarea unei noi clase intelectuale.

Carierea medicilor arată că practica rememorării este strâns legată de etapa de viață în care se află individul. Amintirea este condiționată atât de posibilitatea, cât și de necesitatea de a rememora. Pentru generațiile mai în vârstă, poveștile de viață au caracter retrospectiv și se referă adesea la etape deja încheiate, în timp ce pentru cei mai tineri sau încă activi profesional, aceste narațiuni lipsesc sau nu sunt formulate public.

Poveștile de viață colectate arată clar că reflecția asupra sistemului – în special criticile instituționale – sunt cel mai des formulate de cei care au ajuns la finalul carierei sau consideră

încheiată etapa activă a vieții. În acest sens, amintirea nu este doar o evocare a trecutului, ci și un act de construire a identității – o reorganizare a rolurilor, relațiilor și valorilor. În contrast, medicii încă activi sau formați în cadrul sistemului actual rareori reflectează public asupra presiunilor instituționale sau sociale la care sunt supuși – în parte, pentru că le trăiesc încă zi de zi. Astfel, narațiunile nu doar că variază ca grad de încheiere, dar diferă și în ceea ce privește nivelul de reflexivitate, ceea ce evidențiază diferențe generaționale.

Traectoriile medicale s-au dezvoltat în direcții foarte diverse: unii au rămas în poziții modeste, alții au părăsit complet profesia, în timp ce alții au obținut succese internaționale sau au devenit figuri importante în viața academică internă. Aceste drumuri de viață diferite se reflectă diferit și în amintirile povestite: eșecul sau stagnarea sunt adesea trecute sub tăcere, în timp ce poveștile de succes sunt relatate cu plăcere și devin parte a memoriei colective care contribuie la conturarea statutului social al profesiei medicale.

Narațiunile critice la adresa regimului apar mai ales în cazul celor care au depășit limitele temporale sau instituționale ale acestuia – fie prin vârstă, fie prin emigrare sau prin independență profesională. Evenimentele încă în desfășurare sau cele care încă fac parte din prezentul naratorilor sunt rar exprimate într-o manieră reflexivă. Aceste experiențe nu au fost încă asimilate trecutului și nu pot fi transmise sub formă de poveste narabilă.

Prin urmare, dinamica dintre poveștile rostite și cele nespuse trebuie întotdeauna interpretată la intersecția dintre timpul istoric și parcursul individual de viață. Diferențele de generație și reflecțiile specifice etapelor de viață influențează cum, de ce și cu ce impact are loc actul de rememorare.

Cariera medicală, asemenea altor traectorii profesionale, s-a întemeiat adesea pe migrarea internă. Spațiul de viață al medicului a fost determinat de muncă și de interesele statului. Deciziile de specializare și alegerile de carieră au fost luate în contextul istoric concret, iar aceste decizii continuă să influențeze și situația actuală a medicilor. Astfel, trecutul nu rămâne doar o amintire, ci devine o experiență transmisibilă care se leagă organic de prezent.

Stilul discursiv și structura narațiunilor joacă un rol esențial în analiza biografiilor medicale, în special atunci când rememorările capătă o formă argumentativă. Interviuurile și autobiografiile nu sunt doar construcții memoriale, ci și texte persuasive, care urmăresc legitimarea poziției naratorului, interpretarea și justificarea parcursului profesional și a deciziilor

personale. Aceste povești evită în mod vizibil limbajul oficial al epocii și retorica optimistă a „poveștilor de succes”.

Narațiunile de viață urmează adesea un parcurs logic în procesul devenirii medic: educație – practică – specializare – integrare socială – recunoaștere sau stagnare. Deciziile individuale sunt prezentate adesea ca fiind rezultatul unor evenimente istorice, politice sau sociale. Naratorii explică frecvent de ce au fost nevoiți să ia o anumită decizie – de exemplu, să rămână în medicina de circumscripție sau să urmeze o carieră științifică.

Experiențele personale sunt adesea validate ca experiențe colective, prin referințe la trăiri similare ale altora, la reglementări ale epocii sau la documente și legi contemporane. Narațiunea activității medicale include trăirea vocației, experiențele profesionale, recunoașterea, specializările, funcțiile de conducere sau eșecurile. Accentul cade adesea pe dimensiunea morală a profesiei, pe serviciul adus comunității și pe analiza condițiilor de muncă. Frecvent apare ideea medicinei ca „misiune”.

În timpul rememorării, naratorul își schimbă perspectiva și reordonează evenimentele vieții – uneori pentru a se justifica, alteori pentru a extrage o lecție. Biografiile medicale analizate evidențiază transformările sociale și de epocă. Aceste schimbări pot fi urmărite prin următoarele teme:

Mobilitate socială. Dobândirea diplomei de medic – mai ales în România postbelică – a însemnat o mobilitate socială ascendentă semnificativă. În multe narațiuni de viață apare figura tânărului provenit dintr-un mediu muncitoresc sau rural, care, prin profesia medicală, urcă pe scara socială. Această ascensiune a fost nu doar profesională, ci și economică și culturală.

Stratificare socială. De-a lungul vieții profesionale, medicul trece prin mai multe poziții sociale: ca student, speră să devină parte a elitei intelectuale; ca medic de circumscripție, ajunge adesea într-o poziție cu prestigiu scăzut; ulterior, ca specialist, medic primar sau cadru didactic universitar, urcă trepte sociale suplimentare. Obținerea unei specializări sau a unui titlu științific putea însemna accesul la noi straturi sociale. Ca medic, se integrează în corpul profesional, iar în relația cu pacienții, exercită o formă de autoritate asupra sănătății și, uneori, asupra cursului vieții acestora.

Roluri și identități sociale. Dincolo de rolurile profesionale (vindecător, profesor, cercetător, lider), identitatea medicală este adesea completată de roluri comunitare, naționale sau de gen. Biografiile femeilor medic evidențiază în mod special provocările concilierii vieții de

familie cu cariera. Potrivit ideologiei comuniste, medicul nu era doar specialist, ci și model de urmat, actor social și „luptător ideologic”.

Structuri de putere. Loialitatea politică, apartenența de partid, sistemul de repartizare, promovările și numirile în funcție erau toate influențate de structurile de putere. Multe dintre narațiunile analizate discută logica „sistemului socialist”, în care statutul profesional nu depindea exclusiv de performanță, ci și de loialitatea politică. Statutul era adesea atribuit și controlat, nu doar obținut.

Factori economici și politici. Politicile de sănătate publică, economia planificată, gestionarea resurselor limitate, iar după 1989, trecerea la piața liberă, au avut un rol decisiv în evoluția statutului social al medicilor. Privatizarea, migrația și re poziționarea profesională au adus noi provocări și oportunități. Statutul trebuia renegociat constant, mai ales în perioadele de transformare normativă.

O lectură a biografiei medicale prin prisma *istoriei statutului social* permite interpretarea traiectoriilor individuale în dinamica relațiilor sociale. Ascensiunea profesională, mobilitatea socială, rolurile de gen, conformitatea ideologică sau evoluția identității personale reflectă diverse dimensiuni ale transformării statutului.

Poveștile de viață ale medicilor nu sunt doar biografii individuale, ci fac parte dintr-o narațiune mai largă: funcționarea și deconstrucția mitului comunist. Medicii au participat la construirea contra-mitului sistemului, dar au făcut parte și din sistem – și în acest raport dual au trebuit să-și găsească locul și modurile de acțiune.

Strategii ale memoriei, comunități ale rememorării

Memoria medicilor – în special reflecțiile retrospective asupra disfuncționalităților regimului – constituie surse esențiale pentru formarea unui contra-mit. Prin acest contra-mit, medicii nu doar privesc critic înapoi spre sistem, ci își construiesc identitatea profesională în opoziție cu acesta. Medicul, chemat să servească o societate socialistă considerată „perfectă” și „multilateral dezvoltată”, vedea această societate adesea prin intermediul bolilor și al suferinței pacienților. Aceste boli își aveau adesea originea în deficiențele structurale ale regimului (precum lipsurile alimentare sau condițiile slabe de protecție a muncii). Astfel, medicul apărea ca agent corectiv al disfuncțiilor sistemului.

Volumele comemorative create de foștii studenți ai Universității de Medicină din Târgu Mureș constituie o formă particulară de cultură a memoriei medicale, depășind simpla intenție de

documentare a parcurșurilor individuale. Ele reflectă practici colective ale rememorării, axate nu doar pe carierele medicale, ci și pe anii de studenție, pe experiențele instituționale, precum și pe dificultățile și reușitele începutului de carieră – toate acestea contribuind la reconstruirea sentimentului de apartenență comunitară.

Potrivit analizelor lui Vilmos Keszeg, amintirea nu este doar o simplă evocare a trecutului, ci și un act strategic: organizarea, povestirea și înregistrarea amintirilor servesc drept formă de autovalidare culturală. Este un act de politică a memoriei, prin care participanții își redefinesc locul nu doar în cadrul breslei medicale, ci și în interiorul comunităților naționale și regionale. Astfel, volumele comemorative devin medii ale memoriei colective – în același timp documente și instrumente de formare a identității (Keszeg 2022).

În aceste acte retrospective, accentul cade adesea pe „poveștile mici” – anecdote personale, detalii fine, stări de spirit și relații umane devin elemente centrale. Împreună, ele formează o narațiune mai amplă, în care comunitatea se poate recunoaște. Semnificația simbolică a reuniunilor de absolvenți și a volumelor colective constă tocmai în acest fapt: oferă ocazia de a reevalua profesia medicală, de a reflecta colectiv asupra trecutului și, prin actul comun al scrierii și lecturii, de a modela imaginea istorică de sine a grupului.

Aceste volume răspund și unui vid al memoriei – experiențe istorice care nu au fost niciodată formulate oficial, nici la nivel instituțional, nici social, dar care sunt păstrate în memoria individuală. Astfel, scrisul nu doar întărește identitatea personală, ci contribuie și la reconstruirea comunităților profesionale, toate acestea într-un context social și cultural în continuă schimbare.

Reuniunile de absolvenți joacă un rol ritualic deosebit în practica rememorării. Întâlnirile cu instituția, profesorii și foștii colegi de promoție stimulează reactivarea memoriei, relatarea retrospectivă și interpretarea parcurșurilor de viață individuale. Actul reflecției contribuie la autoevaluare, la consolidarea identității profesionale, dar și la generarea prestigiului instituției. În cadrul reuniunilor, foștii colegi devin din nou o comunitate activă – trecând de la o comunitate a memoriei la una a rememorării colective.

Formarea medicală de la Târgu Mureș a generat un material memorialistic deosebit de bogat. În analiza mea am identificat și examinat 553 de texte autobiografice din volumele promoțiilor. Autobiografiile publicate individual completează în continuare acest corpus de surse de istorie medicală personală.

Statutul minoritar al instituției, situația învățământului medical în limba maghiară, precum și momentele de cotitură generate de schimbările politice au determinat mulți dintre absolvenți să recurgă la scris și amintire pentru a înțelege, interpreta și fixa propriile experiențe. În aceste texte autobiografice se manifestă adesea dorința de căutare a adevărului, de documentare și de formulare a unei experiențe istorice colective pornind din destine individuale. Astfel, aceste rememorări nu sunt doar narațiuni personale, ci texte care modelează și interpretează memoria colectivă și identitatea profesională, dând voce și experienței apartenenței minoritare.

Narațiunile medicale analizate în cadrul disertației indică în mod clar că, pentru corpul medical care și-a început cariera în anii socialismului, povestirea autobiografică joacă un rol esențial. Este o practică de autoreprezentare prin care o comunitate profesională își formulează și își exprimă autoevaluarea într-o formă narativă. Importanța acestui fenomen este demonstrată de faptul că a devenit o practică frecventă colectarea și publicarea acestor istorii de carieră în volume comemorative, precum și de faptul că medicii, în calitate de autori sau de persoane intervievate, au ales adesea să își facă publică propria poveste.

4. Contribuții științifice noi

Disertația oferă o perspectivă nouă asupra istoriei învățământului medical maghiar din România, analizându-i dimensiunile sociale, politice și memoriale. Ea evidențiază modul în care profesia medicală a devenit atât un instrument al controlului social, cât și un purtător al identității minoritare. Cercetarea contribuie la studiile interdisciplinare din antropologia medicală, istoria critică a medicinei și cultura memoriei. Rezultatele oferă un cadru interpretativ util pentru contextualizarea istorică a narațiunilor actuale din domeniul sănătății.

Bibliografie

APPADURAI, Arjun

2006 The right to research. *Globalisation, societies and education*. 4. (2) 167–177.

2011 A kutatáshoz való jog. *AnBlok* 5. 66–75.

ASSMANN, Jan

1999 *A kulturális emlékezet*. Írás, elmékezés és politikai identitás a korai magaskultúrában. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest

BARABÁS Béla – JOÓ Rudolf

1990 *A Kolozsvári Magyar Egyetem 1945-ban. A Bolyai egyetem szervezésének válogatott dokumentumai*. Magyarságkutató Intézet, Budapest

BÁRÁNYI Ferenc

2002 *Égbenyúló kockakövek*. Kriterion Kiadó, Kolozsvár

BÁRÁNYI, L. I. – NAGY, L. – ÁBRÁM, Z.

2012. Adatok a MOGYI 1959–1960-as évfolyamainak szakmai helytállásáról. *Orvostudományi Értesítő* 85.(2) 1–9.

BÁRDI Nándor – ÉGER György (szerk.)

2017 *Magyarok Romániában 1990–2015. Tanulmányok az erdélyi magyarságról*. Károli Könyvek. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest

BECZE Márta – KESZEG Vilmos (szerk.)

2001 *Palástban. Lelkészek szórványban*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely

BIRÓ A. Zoltán

1994 A történetmondás mint az antropológiai kutatás tárgya (kutatásmódszertani tanulmány). (Povestirea ca obiect a cercetării antropologice) In. *Antropológiai Műhely* 1994/2.(5.), 55-72.

BIRÓ A. Zoltán – BODÓ Julianna – OLÁH Sándor (szerk.)

1996 Elmentünk? Székelyföldi életutak. KAM – Regionális Antropológiai Kutatások Központja – Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda

BLOCH, Marc

1996 A történész mestersége. Történelemelméleti írások. Osiris, Budapest

BODOLAI Gyöngyi

2013 Hány ember Ön, professzor úr? Beszélgetések. Studium kiadó, Marosvásárhely

BODÓ Barna

2004 *Az identitás egyetemessége*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár

BOKOR Zsuzsa

2013 *Testtörténetek. A nemzet és a nemi betegségek medikalizálása a két világháború közötti Kolozsváron*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár

BREAZU, Ion

2019 *Universitatea „Românească Regele Ferdinand I” din Cluj*. Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca

BRUBAKER, Rogers

2004 *Ethnicity without Groups*. Harvard University Press

CHIRILA, Elvira – VAN ES, Jan C.

2004 *Evaluation Report on the Project “Strengthening the Institutional Capacity of the Presidency of Romania”* (Report for UNDP and Matra). UNDP/Matra Programme, Bukarest

CSATÁRI Dániel

1968 *Forgószeiben. Magyar–román viszony 1940–1945*. Akadémiai Kiadó, Budapest

CSEKE Péter

1996 Tudományművelés egyetem nélkül 1919–1940. In: FARAGÓ József–INCZE Miklós–KATONA SZABÓ István (szerk.): *1000 éves a magyar iskola. Az erdélyi magyar felsőoktatás évszázadai*. A Bolyai Egyetem Barátainak Egyesülete – Bolyai Egyetemért Alapítvány, Budapest

COMISIA PREZIDENȚIALĂ PENTRU ANALIZA DICTATURII COMUNISTE DIN ROMÂNIA

2006 *Raport final-Zárójelentés*

Elérhető:

https://vedemjust.ro/wp-content/uploads/2022/03/Raport_final_CPADCR.pdf

Letöltés: 2025. március 5.

CSÖGÖR Lajos

1995 Visszapillantás–önvizsgálat. In: BARABÁS Béla – PÉTER Mihály – PÉTER H. Mária (szerk.): *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerésképzés 50 éve. Adatok, emlékezések*. Teleki László Alapítvány, Budapest, 11–27.

CZÉGÉNYI Dóra – KESZEG Vilmos (s.a.r.)

2010 *A beteg ember. Betegségek, betegek és gyógyítók*. Emberek és kontextusok, 4. Mentor Kiadó, Marosvásárhely

DANTO, Arthur C.

2003 A narratívák szerepe a történeti magyarázatban. In: KISANTAL Tamás(szerk.): *Tudomány és művészet között*. L'Harmattan – Atelier, Budapest, 75.

DEACONU, Ștefan-Marius

2020 Politică de stat privind repartizarea absolvenților de învățământ superior în România anilor '70. In: *Crisia*, Muzeul Țării Crișurilor Évkönyve 50, Nagyvárad, 297–309.

DEZSŐ István

2006 *Egy erdélyi sebész emlékei 1947–1961*. Böcz Sándor Nyomdája, Budapest

FARAGÓ József – INCZE Miklós – KATONA SZABÓ István (szerk.)

1996 *Az erdélyi magyar felsőoktatás évszázadai*. Bolyai Egyetem Barátainak Egyesülete – Bolyai Egyetemért Alapítvány, Budapest

FEJŐS Zoltán

2005 Néprajz, antropológia – a kulturális örökség és az emlékezet kategóriái. *Iskolakultúra* 15. (3) 44–45.

FESZT György

2005 Visszatekintés a marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerésképzés 60. évére. *Orvostudományi Értesítő* 78.(2) 130–135.

<http://www.orvostortenet.hu/tankonyvek/tk->

[05/pdf/3.4.8/feszt_60eves_mvhelyi_orvos_es_gyogyszereszkepzes.pdf](http://www.orvostortenet.hu/tankonyvek/tk-05/pdf/3.4.8/feszt_60eves_mvhelyi_orvos_es_gyogyszereszkepzes.pdf)

Letöltés: 2020.05.02.

FOKASZ Nikosz – KOPPER Ákos

2015 Média, emlékezés, identitás. In: BODOR Péter (szerk.): *Emlékezés, identitás, diskurzus*. L'Harmattan, Budapest, 307–329.

FÖLDES Györgyi

2018. Identitás. In *Média- És Kultúratudomány*, 92–108.

GAGYI József

2004 *A krízis éve 1949*. Pro Print, Csíkszereda

2009 Fejezetek Románia 20. századi társadalomtörténetéhez. Mentor Kiadó, Marosvásárhely

2015 Nagyvárosépítés. A nagyvárossá válás tervezése, első lépései Marosvásárhelyen az ötvenes-hatvanas években. (Megjelenés előtt.)

<https://gagy.i.adatbank.ro/belso.php?k=13&p=5281> Letöltés: 2025.02.10.

GERGELY András

2008 Politikai antropológiai megközelítések a kulturális emlékezet kutatásában. Hangulatfestés. In: PAPP Richárd – SZARKA László (szerk.): *Bennünk élő múltjaink. Törtélemi tudat– kulturális emlékezet*. Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta, 47–61.

GYÁNI Gábor

2009A 20. század mint emlékezeti „esemény”.*Forrás*41(7–8) 3–15.

https://real-j.mtak.hu/23410/7/forras_2009_41_7-8_.pdfLetöltés: 2025.03.21.

2016 A történelem mint emlék(mű). Kalligram, Budapest

GRAUR János

2005 A Román Írószövetség temesvári fiókjának belső kiadványából. Kézirat

HANKISS Ágnes

1974 Szélhámos-stratégiák. In: *Világosság*, 1974/11, 703

1980 „Én-ontológiák”. Az élettörténet mitologikus áthangolása. In: FRAKN Tibor – HOPPÁL Mihály (szerk.): *Hiedelemrendszer és társadalmi tudat II.*TömegkommunikációsKutatóközpont, Budapest, 30–38.

HANKISS Elemér

1980 Szent Györgyök és sárkányok. Adalékok a mindennapi tudatban létrejövő agresszívmitoszok természetrajzához. In: Frank Tibor – Hoppál Mihály (szerk.): *Hiedelemrendszer és társadalmi tudat I-II.* Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, I. 128–137.

HOBSBAWM, Eric

2012 Introduction: Inventing Traditions. In: HOBSBAWM, Eric – RANGER, Terence (ed.): *The Invention of Tradition*. Canto Classics, Cambridge University Press, 1–14.

HARDY Barbara

1968 Towards a Poetics of Fiction: 3) An Approach through Narrative. *NOVEL: A Forum on Fiction*, 2/1. Duke University Press, 5–14. <https://doi.org/10.2307/1344792> (Letöltés: 2025. március 20.)

KAPRONCZAY Károly

2004 *Magyar orvoséletrajzi lexikon*. Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest

KENYERES Zoltán (szerk.)

2006 Kortárs magyar írók kislexikona 1959–2001. Enciklopédia Kiadó, Budapest

KESZEG Vilmos

2002 Homo narrans: emberek, történetek és kontextusok. Komp-Press Kiadó, Kolozsvár

2006 Előszó. In: KESZEG Vilmos (szerk.): *Specialisták. Életpályák és élettörténetek. I–II*. Sciencia, Kolozsvár I. 7–30.

2007 Élettörténetek populáris regiszterekben. In: JAKAB Albert Zsolt – KESZEG Anna – KESZEG Vilmos (szerk.): *Emberek, életpályák, élettörténetek*. BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék–KJNT, Kolozsvár, 151–198.

2009 20. századi életpályák és élettörténetek. In: VARGYAS Gábor (szerk.): *Átjárók. A magyar néprajztól az európai etnológiáig és kulturális antropológiáig*. PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 95–133.

2012a *A történetmondás antropológiája*. KJNT – BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár

2012b Az új világ hőse: a mérnök. In: TÓTH Arnold (szerk.): *Néprajz – muzeológia. Tanulmányok a múzeumi tudományok köréből a 60 éves Viga Gyula tiszteletére*. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumi Igazgatóság – Miskolci Egyetem BTK Történettudományi Intézete, Miskolc, 101–126.

2014 "Arcom romló földi mása: az emlékéllítés narratív stratégiái." *Iskolakultúra* 24. 8(7–8) 3–12.

2018 *A beszélés antropológiája*. Egyetemi jegyzet. Kriza János Néprajzi Társaság – BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Kolozsvár

2022 *Belépni az emlékezetbe*. Dissertationes Ethnographicae Transylvanicae. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár

KESZEG Vilmos (s.a.r.)

2012 Rontók, gyógyítók, áldozatok – Történetek és élettörténetek. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár

KESZEG Vilmos (szerk.)

2005 Specialisták. Életpályák és élettörténetek I–II. Scientia Kiadó, Kolozsvár

2021 Az új világ építői: erdélyi mérnökök a szocializmus éveiben. Életpályák és élettörténetek. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár

KEMÉNY István

1992 *Szociológiai írások*. Replika-Kör, Szeged

KOHLI, Martin

1988 Normalbiographie und Individualität. Zur institutionellen Dynamik des gegenwärtigen Lebenslaufregimes. In: BROSE, Hans-Georg – HILDENBRAND, Bruno (Hrsg.): *Vom Ende des Individuums zur Individualität ohne Ende*. Opladen: Leske + Budrich, 432–435.

KOVÁCS Éva

2007a Narratív biográfiai elemzés. In: Kovács Éva (szerk.): *Közösségtanulmány – Módszertani Jegyzet*. Regio Könyvek. Néprajzi Múzeum – PTE, Budapest – Pécs, 373–396.

2008 Az élettörténeti emlékezet helye az emlékezetkutatásban. In: Uő (szerk.): *Tükörszilánkok. Kádár-korszakok a személyes emlékezetben*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 9–40.

n. é. Narratíva és identitás.

<https://mmi.elte.hu/szabadbolcseszett/mmi.elte.hu/szabadbolcseszett/index9bb1>

(Letöltés: 2025. március 20.)

2011A narratív módszertanok politikája. In: *Forrás. Történelmi folyóirat*, 43(7–8), 3–20.

Elérhető: **<https://www.forrasfolyoirat.hu/upload/articles/1057/kovacs.pdf>**

Letöltés: 2025. március 10.

KOVÁCS Ildikó

2011 Az egészségügyi ellátási rendszer In: BENEDEK József (szerk.) *Románia. Tér, gazdaság, társadalom*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 407–410.

JAKAB Zoltán

1980 Történeti személyek a tegnaptól – mítoszok a mából. In: Frank Tibor – Hoppál Mihály

(szerk.): *Hiedelemrendszer és társadalmi tudat I–II. Tömegkommunikációs Kutatóközpont*, Budapest, I. 219–229.

LÁSZLÓ János

2003 Történelem, elbeszélés, identitás. In: DÁVIDHÁZI Péter et. al.: *A narratív identitás kérdései a társadalomtudományokban*. Gondolat Kiadói Kör, Budapest, 156–172.

2008. Narratív pszichológia. In: *Pszichológia*, 28(4), 301–317.

LÁZÁR Imre – PIKÓ Bettina (szerk.)

2012 Orvosi antropológia. Medicina Könyvkiadó, Budapest

LIPCSEI Ildikó

1996 A Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem (1872–1944) In: FARAGÓ József – INCZE Miklós – KATONA SZABÓ István (szerk.): *1000 éves a magyar iskola. Az erdélyi magyar felsőoktatás évszázadai*. A Bolyai Egyetem Barátainak Egyesülete – Bolyai Egyetemért Alapítvány, Budapest, 22–38.

LOWENTHAL, David

1998 *The Heritage Crusade and the Spoils of History*. Cambridge University Press, Cambridge

MACINTYRE, Alasdair

1999 [1954] *Az erény nyomában*. Osiris, Budapest

MAGYARI Tivadar

2017 Az erdélyi magyarok nyilvánosságának általános jegyei. In BÁRDI Nándor–ÉGER György (szerk.): *Magyarok Romániában. 1990-2015*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 397–408.

MAGYARI-VINCZE Enikő

2001 *Femei și bărbați în Clujul Multietnic*. Desire Press Kiadó, Kolozsvár

MAINES, David

2001 Writing the Self versus writing the other: Comparing Autobiographical and Life History Data. *Symbolic Interaction*. 24. (1) 105–111.

MANDELBAUM, David G.

1982 Egy életrajzi tanulmány: Gandhi. In: Küllös Imola (szerk.): *Az életrajzi módszer. Documentatio Ethnographia*. 9., 29–46.

MAIER, Valentin

2014 Învăţământul superior românesc de medicină şi farmacie (1948–1989). In: *Historia Universitatis Iassiensis*, 1, 119–140.

<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=742465>

MOGYTTE – Rektori jelentés

2018 Marosvásárhely: Marosvásárhelyi Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány- és Technológiai Egyetem, 2018. Elérhető:

https://www.umfst.ro/fileadmin/documente_oficiale/Raport_Rector_UMFST_2018.pdf

Letöltés: 2025. március 20.

**MINISTERUL ÎVĂȚĂMÂNTULUI-INSTITUTUL DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
ȚÎRGU-MUREȘ**

1967 Institutul de Medicină şi Farmacie din Țîrgu-Mureș. 1945-1967. [kiadó nem szerepel]

NAGY Boglárka

2018 A perem és a középpont között – női szerzők a magyar irodalmi mezőben. Kalligram, Pozsony

NAGY Julianna

2012 *Miért nem lehettem én költő?* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár

NAGY Lajos

2008 Életünk kórtörténete. A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet 1956–1959. Sorstársak visszaemlékezése. Pallas-Akadémia Kiadó, Csíkszereda

NORA, Pierre

2010 Emlékezet és történelem között. Válogatott tanulmányok. Napvilág Kiadó, Budapest

NOVÁK Csaba Zoltán

2011 Aranykorszak? A Ceaușescu-rendszer magyarságpolitikája: 1965–1974. Pro-Print, Csíkszereda

2014 Forradalom és rendszerváltás Marosvásárhelyen. In: BÁRDI Nándor – GIDÓ Attila – NOVÁK Csaba Zoltán (szerk.): *Együtt és külön. Az erdélyi magyarok önszerveződése (1989–1990)*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 191–237.

<http://real.mtak.hu/15339/2/Marosvasarhely%20tanulmany06.pdf> Letöltés: 2025.01.03.

OZSVÁTH Imola

2008 Néptanítók. Életpályák és élettörténetek. Scientia, Kolozsvár

PARSONS, Talcott

1951 *The Social System*. Free Press, New York

PÉTER Mihály

1995a Adatok a MOGYI végzőseinek kihelyezéséről (1972–1989) In: BARABÁS Béla – PÉTER Mihály – PÉTER H. Mária (szerk.): *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerésképzés 50 éve. Adatok, emlékezések*. Teleki László Alapítvány, Budapest, 285–319.

1995b Kulturális és művelődési tevékenység. In: BARABÁS Béla – PÉTER Mihály – PÉTER H. Mária (szerk.): *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerésképzés 50 éve. Adatok, emlékezések*. Teleki László Alapítvány, Budapest, 253–267.

2010 A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem történetével és tevékenységével foglalkozó munkák jegyzéke. *Orvostudományi Értesítő* 83. (2) 140–145.

2011 A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem folyóiratának sorsfordulói. *Orvosi Hetilap. A Markusovszky Lajos Alapítvány Tudományos Folyóirata*, 152.(4) 146–149.

PÉTERFFY Árpád – PÉTERFFY Pál

2018 Az erdélyi magyar orvoscépzés. II. rész. *Marosvásárhely Gerundium Egyetem történeti Közlemények*, 9. kötet 1. szám, 50–80.

PIKÓ Bettina– KAPOCSI Erzsébet– TARI Gergely– KISS Hedvig– BARABÁS Katalin

2019 Az orvosi antropológia című tantárgy helye és szerepe az orvoscépzésben. Az úgynevezett szegedi modell. In: *Orvosi Hetilap* (39), 160:1527–1532.

<https://doi.org/10.1556/650.2019.31524>

POZSONY Ferenc

2000 Magyar tudományos műhelyek Erdélyben. *Info-Társadalomtudomány* 51. szám, Budapest, 31–42.

PUSKÁS György

1995 Előzmények és adatok a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem történetéhez In: BARABÁS Béla – PÉTER Mihály – PÉTER H. Mária (szerk.): *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerésképzés 50 éve. Adatok, emlékezések*. Teleki László Alapítvány, Budapest, 27–38.

RICOEUR, Paul

1999 Emlékezet – felejtés – történelem. In: THOMKA Beáta (szerk.): *Narratívák 3. Akultúranarratívái*. Kijárat Kiadó, Budapest, 51–67.

2001 Anarratívazonosság. In: LÁSZLÓ János–THOMKA Beáta (szerk.): *Narratívák 5. Narratívpszichológia*. Kijárat Kiadó, Budapest, 15–25.

ROSTÁS Zoltán

1984 *Visszajátszás. Interjúk*. Albatrosz Könyvkiadó, Bukarest

OBÁL Ferenc

1996 A Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem orvostudományi Kara 1940–1945-ben. In: FARAGÓ József – INCZE Miklós – KATONA SZABÓ István (szerk.): *1000 éves a magyar iskola. Az erdélyi magyar felsőoktatás évszázadai*. A Bolyai Egyetem Barátainak Egyesülete és Bolyai Egyetemért Alapítvány, Budapest, 97–102.

SÁNTHA Kálmán

2022 *Kvalitatív tartalomelemzés*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest

SPIELMANN, József

1976 *A közjó szolgálatában*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest

SZABÓ Béla, SZILÁGYI Tibor, LŐRINCZI Zoltán (szerk.)

2015 *A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerésképzés 70 éve*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár

SZÁSZ István Tas

2021 1956 ősze és annak 1959-es tavaszi következményei. In *Hitel Múzeum és Levéltár*. Elérhető:

<https://www.hitelmuseum.hu/?p=763>

(Letöltés: 2025. április 4.)

SCHNEIDER, Isa

2025 Facebook-bejegyzés. <https://www.facebook.com/share/v/157o6RSMT1>

(Letöltve: 2025. március 23.)

SZEGEDY-MASZÁK Mihály

1979 Mítosz és történetmondás. *Ethnographia*90. (1–4) 342–353.

https://szegedy-maszak.hu/wp-content/uploads/2022/05/Mitosz_es_tortenetmondas.pdf

Letöltés: 2025.03.22.

1987 „A regény, amint írja önmagát”. Elbeszélő művek vizsgálata. Tankönyvkiadó, Budapest, 34–57.

SZÖLLŐSI Árpád

2009 A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem 1945–2005. Mentor Kiadó, Marosvásárhely

TALLER János

2024 Hankiss Ágnes, az író, a szociálpszichológus, a tanár és a létrontás kutatója. In *RendszerváltóSzemle*, 9. évf., 2. sz. (nyár), 67–74

Elérhető:

https://epa.oszk.hu/04200/04214/00011/pdf/EPA4214_rendszervalto_2024_02_067-074.pdf

Letöltés: 2025. április 2.

TATAI Orsolya

2015 Adalékok a 20. századi orvostörténethez. Orvosképzés Marosvásárhelyen. In: BAKOS Áron – KESZEG Vilmos (szerk.): *Néprajzkutatók, kutatások, reprezentációk*. Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 23, KJNT, Kolozsvár, 149–169.

2019 A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvosi és gyógyszerészeti képzés a kulturális örökség olvasatában. *Erdélyi Múzeum*. 81.(2) 151–160.

TAYLOR, Charles

1985 *Philosophy and The Human Sciences*. Vol. 2, Cambridge University Press, London

TENGELYI László

1998 *Élettörténet és sorseseemény*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest

THOMAS, W. I. – THOMAS, D. S.

1928 *The Child in America: Behavior Problems and Programs*. New York: Knopf.

THOMPSON, Paul

2000 *The Voice of the Past: Oral History*. 3. kiadás. Oxford: Oxford University Press.

TÍMÁR Norbert

2019 Az Erdélyi Magyar Hírügynökség (1983–1989) története. *Regio: Kisebbség, Kultúra, Politika, Társadalom* 27.(2) 182–210.

<https://doi.org/10.17355/rkkpt.v27i2.264>

TORÓ Árpád

2005 *Kapa mellől a kaszás ellen*. Infoprint Kiadó, Székelyudvarhely

TÓTH Mária

1998 Az élettörténetben megjelenő etnikai identitás. In: SZŰCS Alexandra (szerk.): *Hagyomány és modernizáció a kultúrában és a néprajzban*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 77–79.

UDVARHELYI Éva Tessa – DÓSA Mariann (szerk.)

2019 A kutatás felszabadító ereje. A részvételi akciókutatás elmélete és gyakorlata. Közélet Iskolája – Napvilág Kiadó, Budapest

VAJDA András

2013 Az írás és az írott szó hatalma. Az írás a mindennapokban egy Maros menti településen. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár

VIGH Károly

1996 Marosvásárhelyi helynevek és földrajzi közsavak. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda

VINCZE Gábor

1994 A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944–1989. Teleki László Alapítvány, Budapest

<http://vincze.adatbank.transindex.ro/>Letöltés:

VULTUR, Smaranda

2007 A szóbeli élettörténet tétjei: a Băraibanba deportáltak esete. In: JAKAB Albert Zsolt–KESZEG Anna– KESZEG Vilmos (szerk.): *Ember, életpályák, élettörténetek*. BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék–KJNT, Kolozsvár, 119–127.

WESSELY Anna

2005 A kulturális örökség fogalmának változásai. In: GYÖRGY Péter – KISS Barbara – MONOK István (szerk.): *Kulturális örökség - társadalmi képzelet*. Országos Széchényi Könyvtár – Akadémiai Kiadó, Budapest, 19–25.

WESZPRÉMI István

1970 *Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza*. Orvostörténeti könyvek. Libri Historiae Medicae, Medicina, Budapest.

<https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/02/index.html>

ZOMBORY Máté

2011 Az emlékezés térképei. Magyarország és a nemzeti azonosság 1989 után. L'Harmattan, Budapest

ZSINKÓ-SZABÓ Zoltán

2012. Beavatási Jelenségek Az Orvossá Válás Folyamán. In: LÁZÁR Imre – PIKÓ Bettina (szerk.): *Orvosi Antropológia*, 505–516. Medicina Kiadó, Budapest